

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta
Katedra slovanských jazyků a literatur
Oddělení českého jazyka a literatury

Bakalářská práce

Nedostatky v psaném projevu

Vypracoval: Tomáš Kříklán
Vedoucí práce: doc. PaedDr. Bohumila Junková, CSc.

České Budějovice 2016

Poděkování

Chtěl bych poděkovat především vedoucí mé bakalářské práce paní doc. PaedDr. Bohumile Junkové, CSc, za její vstřícný přístup, cenné odborné rady a podnětné připomínky. Dále bych chtěl poděkovat všem učitelům, kteří zadali pravopisná cvičení ve svých třídách.

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci na téma „*Nedostatky v psaném projevu*“ jsem vypracoval samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 9. 5. 2016

.....

Tomáš Křiklán

Anotace

Cílem práce je postihnout nejfrekventovanější chyby a nedostatky v psaném projevu současných uživatelů českého jazyka. Autor se zaměřuje především na chyby v pravopisu. Jazykový materiál je čerpán z různých typů textů na internetu (kromě internetových diskusí a soukromých příspěvků na sociálních sítích) a na veřejných prostranstvích (výlohy, cedule aj.). Výzkumná část zkoumá nejčastější nedostatky žáků devátých tříd, protože ti mají mít ucelené vědomosti o českém pravopise, ze kterých poté vycházejí i ostatní pisatelé.

Klíčová slova

Český jazyk, psaná forma, pravopis, chyby, nedostatky,

Abstract

The aim of this bachelor thesis is to find the most common mistakes in the contemporary written form of Czech language. The author mainly focuses on the mistakes in the orthography. The author looks for mistakes in different types of texts on the internet (except discussions and private posts on social networks) and on public places (shop windows, billboard, banners, signs etc.).

The research part of this thesis focuses on mistakes that pupil of 9th grade of elementary schools (age of 15) do. This is for they should know the Czech orthography and everyone who writes bases on knowledges he gained in the elementary school.

Key words

Czech language, written form, Czech orthography, mistakes,

Obsah

1.	Teoretická část - Pravopisné jevy	11
1.1	Vyjmenovaná slova.....	11
1.1.1	Vyjmenovaná slova po b	11
1.1.2	Vyjmenovaná slova po l.....	12
1.1.3	Vyjmenovaná slova po m	12
1.1.4	Vyjmenovaná slova po p	13
1.1.5	Vyjmenovaná slova po s.....	13
1.1.6	Vyjmenovaná slova po v	14
1.1.7	Vyjmenovaná slova po z	14
1.2	Shoda přísudku s podmětem	15
1.2.1	Podmět je rodu mužského	15
1.2.2	Podmět je rodu ženského.....	16
1.2.3	Podmět je rodu středního.....	16
1.2.4	Několikanásobný podmět	16
1.3	Skloňování podstatných jmen	16
1.3.1	Ženský rod	16
1.3.2	Mužský rod	17
1.3.3	Střední rod	17
1.3.4	Měkké souhlásky.....	17
1.3.5	Písmeno c.....	17
1.3.6	Zakončení -ovi	17
1.3.7	Přídavná jména přivlastňovací.....	17
1.4	Velká písmena	18
1.4.1	Jednoslovné názvy	18
1.4.2	Víceslovné názvy	18

1.4.3	Přídavná jména odvozená od vlastních jmen.....	19
1.4.4	Názvy okolí měst a obyvatel.....	19
1.4.5	Problém se jmény soukromých firem.....	19
1.4.6	Kde se velká písmena nepíší.....	20
1.5	S/Z.....	20
1.5.1	Předpona s-/se-.....	20
1.5.2	Předložka s/se	21
1.5.3	Předpona vz-/vze-	21
1.5.4	Předpona z-/ze-	21
1.5.5	Slova, jejichž význam určuje předpona.....	21
1.6	Mě/Mně	22
1.7	Bě/bje, vě/vje, pě	23
1.8	Interpunkce.....	23
1.8.1	Čárky před spojkami a, i, ani	23
1.8.2	Čárky před spojkami <i>nebo</i> a <i>či</i>	24
1.8.3	Čárky před vloženými větami a větnými členy	25
1.9	Číslovky a značky.....	26
1.9.1	Datum	26
1.9.2	Psaní číslíček a značek	26
1.9.3	2jka, 4tý, 10-ti.....	27
1.10	Psaní zdvojených souhlásek	27
1.11	Přídavná jména vztahová a hodnotící.....	28
1.12	Spřežky	29
1.	Teoretická část – Problémová slova.....	31
1.1	výjimka.....	31
1.2	byste	31
1.3	hranolky	31

1.4	anebo	32
1.5	tamější	32
1.6	brzičko	32
1.7	hasící x hasící	32
1.8	pykat x pikat	33
1.9	nabít x nabýt, dobýt, Dobyvateľ	33
1.10	Litomyšl	33
1.11	tchyně	33
1.12	typ x tip	34
1.13	zhlédnout x shlédnout	34
1.14	vysychat	34
1.15	nižší	34
1.16	vyšší	35
1.17	tužší	35
1.18	poddaný	35
1.19	blyštět se	35
1.20	stmívat	35
1.21	správka, spravit	36
1.22	sjednat x zjednat	36
1.23	hbitě	36
1.24	sychravo	36
1.25	třpytka	36
1.26	obětí x objetí	36
1.27	s sebou x sebou	36
1.28	vitřina	37
1.29	vymýtít x vymítat	37
1.30	za to x zato	37

1.31	standarta x standardní, standardně	37
1.32	raný x ranní	38
1.33	výhrůžka	38
1.34	já	38
1.35	kůra x kúra	38
1.36	na místě x namístě	39
1.37	plytký	39
1.38	štrúdl	39
1.39	ubikace	39
1.40	na shledanou	40
1.41	tematický, schematický	40
1.42	cizími x svými	40
1.43	čarodějnice	40
1.44	stěžovat x ztěžovat	40
2.	Výzkumná část	41
2.1	Statistické údaje – doplňovací pravopisné cvičení	42
2.2	Statistické údaje – diktované cvičení	43
1.13	Shrnutí	47
	Závěr	49
	Seznam použitých zdrojů	52
	Přílohy	54
	Příloha č. 1 – Diktované pravopisné cvičení – problémová slova	54
	Příloha č. 2 – Doplňovací pravopisné cvičení – pravopisné jevy	55

Úvod

K tématu mé bakalářské práce mě dovedly nápisy ve výlohách obchodů „VÝPRODEJ LOŇSKÝCH VÁNOC“ a „Veselé vánoce.“ Má bakalářská práce se týká nejčastějších chyb v psaném projevu. Rozhodl jsem se zjistit, v jakých pravopisných jevech lidé nejčastěji chybují, jaká slova dělají lidem problémy při psaní a kde všude se dají nalézt chyby.

Záměrně jsem se při výběru látky a materiálu vyhýbal diskusním fóřům, osobním příspěvkům na sociálních sítích, komentářům, SMS zprávám. Tyto texty jsou často bezmyšlenkovitě napsány (což jejich kvalitu neomlouvá), a pro pisatele, u kterého ani nevíme věk, je důležitější obsah než forma.

Všiml jsem si především chyb na veřejných prostranstvích, na billboardech, cedulích u restaurací, na tištěných reklamách, na popiscích výrobků, ve zpravodajství, na oficiálních příspěvcích veřejných osobností a firem na sociálních sítích a všude, kde by, podle mého názoru, měl autor mít problematiku formy psaného projevu osvojenou. Jestliže se někdo zabývá psaním textů, které jsou vidět na veřejnosti, měl by psát bez chyb.

Při zkoumání problematiky jsem našel několik knih, které se problematikou chyb v textech zabývají, například: *Opravník omylů v jazyce českém*, nebo *Čeština na každý den* od Jaroslavy Hlavsové. Lidové noviny vydaly seriál *Čeština nově*, ve kterém se pracovníci Ústavu pro jazyk český AV ČR zabývali jak základními pravopisnými jevy, tak i těmi problematickými. Ústav pro jazyk český AV ČR vede jazykovou poradnu, kam lidé mohou volat nebo napsat, mají-li nějaký dotaz ohledně psaní či lingvistiky českého jazyka. Dotazy a odpovědi na ně jsou uveřejňovány v rubrice *Drobnosti* v časopise *Naše řeč*, který se problematice psaní zabývá i v některých svých ostatních článcích. Existuje řada webových stránek, které se zabývají vysvětlováním pravopisných problémů, například *Internetová jazyková příručka*, kterou vede Ústav pro jazyk český AV ČR, *pravopisne.cz* nebo *jak-spravne-psat.cz*. Na Facebooku dokonce vznikla skupina *Grammar Nazis*, ve které mezi sebou uživatelé sdílí fotografie chybně napsaných textů na veřejnosti.

Teoretickou část práce jsem rozdělil do dvou kapitol. Pravopisné jevy a Problematická slova. V první kapitole se zabývám základními pravopisnými jevy, při

jejichž výběru a vysvětlování jsem vycházel především z učebnic pro základní školy. Druhá kapitola se zabývá slovy, která se na veřejnosti objevují v chybné podobě nejčastěji. Vysvětlil jsem, jak se slova píší správně, vypsals jsem nejčastější chybné podoby a zabýval jsem se i tím, proč zrovna tato slova dělají pravděpodobně pisatelům problémy.

Praktická část obsahuje vyhodnocení dvou pravopisných cvičení, která jsem zadal žákům devátých tříd základních škol ve Veselí nad Lužnicí a jedné ZŠ v Soběslavi. Žáci devátých ročníků základních škol podle Rámcového vzdělávacího programu zvládají pravopis ve všech jeho rovinách a částech. Právě z tohoto důvodu jsem zadal pravopisná cvičení devátákům a vycházel jsem z učebnic. První pravopisné cvičení bylo doplňovací cvičení zaměřené obecně na pravopisné jevy. Druhým cvičením bylo diktované pravopisné cvičení, které mělo za úkol zjistit chybovost v jednotlivých problémových slovech. Z jednotlivých cvičení a problematických slov jsem aritmetickým průměrem vyhodnotil chybovost a podle počtu chybujících jsem jevy a slova zapsal do tabulek, ve kterých chyby zhodnocuji.

Praktická část končí shrnutím a celá práce končí zhodnocením a srovnáním výsledků.

K bakalářské práci je přiloženo CD s fotografiemi chyb v nápisech na veřejnosti, které jsem našel.

1. Teoretická část - Pravopisné jevy

Pravopis má daná jasná pravidla, která se učí každý žák základní školy a každý žák, který vyjde základní školu, by měl mít tato pravidla osvojena. Mnoho lidí však při psaní chybí i v základních věcech, jako jsou například vyjmenovaná slova či shoda podmětu s přísudkem.

Následující část se zabývá jednotlivými pravopisnými jevy, pravidly a jejich vysvětlením. Zmíněny jsou především ty jevy, které jsou obsahem praktické části. Vzhledem k tomu, že se jedná o látku základní školy, autor při vysvětlování pravidel vychází zejména z učebnic pro základní školy.

1.1 Vyjmenovaná slova

Vyjmenovaná slova jsou slova, ve kterých se po obojetných souhláskách (b, f, l, m, p, s, v, z) v kořenech slov píše y/ý. Jedná se o slova domácí, či zdomácnělá (lyže). Toto pravidlo se týká výjimečně i přípon, a to ve slovech brzy, slepýš a kopyto.¹

Vyjmenovaná slova se v dnešní době učí děti nazpaměť ve třetí třídě základní školy. Samotná vyjmenovaná slova při psaní problémy nedělají, téměř všichni je znají, problémy dělají slova odvozená a příbuzná. Existují slova, která vypadají, jako slova příbuzná slovům vyjmenovaným, avšak původ mají jiný.

1.1.1 Vyjmenovaná slova po b

1.1.1.1 bydlo x bidlo

Obě slova zní stejně, ale píšou se jinak. Mají rozdílný význam. Tato dvojice slov je velice často předmětem diktátů základních škol, a proto v nich chybí velmi málo lidí.

Bydlo znamená obydlí nebo živobytí a řadí se mezi vyjmenovaná slova.

Bidlo je delší tyč.

1.1.1.2 ubikace

Viz kapitola 1.39 ubikace

¹ [Srov]. PRAVDOVÁ, Markéta a Ivana SVOBODOVÁ (eds.). *Akademická příručka českého jazyka*. S. 41.

1.1.1.3 bílý x býlí

Další dvojice slov hojně zmiňovaná v diktátech.

Bílý je přídavné jméno definované slovníkem spisovné češtiny jako „*mající barvu sněhu, mléka apod.*“²

Býlí znamená plevel, byliny, rostliny. Jedná se o knižní výraz, který se už mimo diktáty skoro nikde neužívá.

1.1.2 Vyjmenovaná slova po l

1.1.2.1 lyže x ližiny

Lyže je vyjmenované slovo. V tomto slově o psaní y není pochyb a téměř nikdo nechybuje. Jedná se o sportovní náčiní určené ke klouzavému pohybu.

Ližiny se zdají být lyžím podobné a mnoho lidí si myslí, že se jedná o slova příbuzná. Ližina je slovo odvozené od slova líhat neboli ležet. Ližina je to, na čem něco leží (ližiny na autě), nebo díky čemuž si může něco lehnout (ližiny vrtulníku či letadla).

Přesto, že se tato problematika objevuje už v učebnicích pro čtvrtý ročník základní školy³, často je slovo ližiny napsáno chybně.

1.1.3 Vyjmenovaná slova po m

1.1.3.1 mlýn x mlít

Mlýn je vyjmenované slovo. Pochází z němčiny z dřívější podoby dnešního Mühle. Slova jemu příbuzná se píší s ypsilon po l, například mlynář, mlýnice, mlýnek.

Mlít pochází z praslovanského melti. Během historického vývoje jazyka se z melti stalo mleti, poté mlíti a nakonec mlít.

Tato dvě slova nejsou příbuzná, ačkoliv k této domněnce jejich význam svádí. Rozdíl mezi těmito slovy se učí děti již ve třetí třídě na základní škole⁴, přesto s nimi má mnoho dospělých problém.

² Bílý. In: *Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost: s Dodatkem Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky.*

³ [Srov.] GRŮNHUTOVÁ, Petra a Petra HUMPOLÍKOVÁ. *Český jazyk pro 4. ročník základní školy.*

S. 20.

⁴ Srov. DOLEŽALOVÁ, Alena a Lenka BIČANOVÁ. *Český jazyk 3: pro 3. ročník.* S. 41.

1.1.4 Vyjmenovaná slova po p

1.1.4.1 pykat x pikat

Viz kapitola 1.8 pykat x pikat.

1.1.4.2 Pýchavka

Pýchavka je houba, jejíž název je příbuzný k vyjmenovanému slovu pýcha. Slova jsou odvozena od slovesa pýchat, které se již nepoužívá a znamená dout, foukat. Pýchavka své jméno dostala díky tomu, že po jejím zmáčknutí vyfoukne prach s výtrusy.⁵

1.1.4.3 opylovat x opilovat

Opylovat znamená přenášet pyl z květiny na květinu. Jedná se o sloveso odvozené od vyjmenovaného slova pyl.

Opilovat znamená pilováním zbavit okrajů.

Jedná se o další dvojici slov, kterou se zabývají žáci již třetích tříd základních škol.

1.1.4.4 Pilný

Slovo pilný dělá mnoha lidem potíže. K domněnce, že se jedná o slovo příbuzné slovu pyl, může vést pořekadlo „pilný jako včela.“ Slovo je odvozeno od slova píle.

1.1.5 Vyjmenovaná slova po s

1.1.5.1 sypat x sípat

Sypat je vyjmenované slovo, které znamená mimo jiné pouštět proudem dolů.⁶

Sípat znamená vydávat chraplavý či šelestivý hlas. Toto není vyjmenované slovo.

1.1.5.2 sýr x síra

Sýr je vyjmenované slovo označující výrobek z mléka. Sýr a slova jemu příbuzná se píší s ý (sýrový, syreček, syrovátka apod.)

Síra je slovo označující chemický prvek, které není příbuzné sovu sýr. Síra a slova jemu příbuzná se píší s í (kyselina sírová, sírový zápach, sirný apod.).

⁵ [Srov.] PRAVDOVÁ, Markéta a Ivana SVOBODOVÁ (eds.). *Akademická příručka českého jazyka*.

S. 45.

⁶ [Srov.] Sypat. In: *Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost: s Dodatkem Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky*.

1.1.6 Vyjmenovaná slova po v

1.1.6.1 vír x výr

Dvojice slov, která se velmi často objevuje v diktátech na základní škole, kde je tolikrát opakována, že v ní málokdo udělá chybu.

Vír označuje prudký točivý pohyb nejčastěji větru či vody. Slova jemu příbuzná píšeme s í (vířit, víření apod.)

Výr je sova.

1.1.6.2 vít x výt

Vít znamená proplétáním spojovat a vytvářet například věnec. Vít a slova příbuzná píšeme s í (navíjet, svíjet apod.)

Výt znamená vydávat pronikavý hlas. Vyjí psi, vlci, šakali apod.

1.1.6.3 výskat x vískat

Výskat znamená radostně vykřikovat. Píšeme ý.

Vískat znamená probírat se ve vlasech. Toto slovo je již v běžné mluvě nepoužívá.

1.1.6.4 výška x vížka

Výška je příbuzné vyjmenovanému slovu vysoký.

Vížka je malá věž.

1.1.6.5 vysel x visel

Vysel je minulé přičestí slovesa vysít, které je odvozené od slovesa sít. V tomto slově je předpona vy-, proto píšeme y.

Visel je minulé přičestí slovesa visí.

1.1.7 Vyjmenovaná slova po z

1.1.7.1 brzy x brzičko

Viz kapitola 1.6 brzičko.

1.1.7.2 nazývat se x nazívat se

Nazývat se, neboli jmenovat se je vyjmenované slovo. Píšeme ý.

Nazívat se znamená mnoho zívat. Píšeme í.⁷

⁷ [Srov.] *Pravidla českého pravopisu*. Vyd. 2. (s Dodatkem Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR). S.13.

1.2 Shoda přísudku s podmětem

Přísudek se s podmětem shoduje v osobě a čísle. Je-li přísudek v přičestí činném, shodují se i v rodě.⁸ Od tohoto faktu se odvíjí pravidla pro psaní koncovky přísudku, je-li tato základní skladební dvojice v množném čísle a přísudek v čase minulém. Tato kapitola je zaměřena pouze na tento případ, protože je pro zaměření práce nejdůležitější.

1.2.1 Podmět je rodu mužského

Pokud je podmět rodu mužského, rozlišujeme rod životný a neživotný. Podle rodu píšeme

-i, -í/-y, -ý.

1.2.1.1 Rod mužský životný

Píšeme -i.

1.2.1.2 Rod mužský neživotný

Píšeme -y.

1.2.1.3 Dvojí skloňování

Existují slova, která se dají skloňovat dvěma způsoby. Buďto jako životná, nebo jako neživotná. Některá slova nemění svůj význam se svým rodem. Jedná se například o dvojice slov: ledborci, ledborce; slanečci, slanečky; uzenáči, uzenáče; ukazatele, ukazatelé; dni, dny.

Jsou slova, která mají rozdílný význam v rodě životném a neživotném. Jedná se například o slova: nosič (nosiči, nosiče); veterán (veteráni, veterány); vodič (vodiči, vodiče).⁹

Při užití těchto slov na místě podmětu volíme koncovku přísudku podle zvoleného tvaru podmětu.

⁸ [Srov.] STYBLÍK, Vlastimil, Zdeňka DVOŘÁČKOVÁ a Karla ONDRÁŠKOVÁ. *Český jazyk pro 5. ročník základní školy*. S. 125

⁹ [Srov.] GREPL, Miroslav, Milan JELÍNEK, Marie KRČMOVÁ a Zdeňka RUSÍNOVÁ, KARLÍK, Petr (ed.). *Příruční mluvnice češtiny*. S. 234-235.

PRAVDOVÁ, Markéta a Ivana SVOBODOVÁ (eds.). *Akademická příručka českého jazyka*. S. 244 – 246

SVOBODOVÁ, Ivana. Tvrdé Y, nebo měkké I? Díl III. *LIDOVÉ NOVINY*. 9. 2. 2015. S. 18.

1.2.2 Podmět je rodu ženského

Píšeme y. Přestože některá slova mohou označovat ženy i muže (například hvězdy, celebrity, osobnosti), o psaní koncovky v přísudku rozhoduje jejich gramatický rod ženský. Tedy vždy píšeme -y.

Slovo dítě se v množném čísle skloňuje podle ženského vzoru kost, proto v koncovce přísudku píšeme y. Př.: *Děti si hrály.*

1.2.3 Podmět je rodu středního

V koncovce přísudku shodujícího se s podmětem rodu středního čísla množného píšeme vždy -a. Tato koncovka dělá ze všech největší problém většině pisatelů. Velmi často chybně píšeme -y (*Děvčata zpívaly.*) namísto -a (*Děvčata zpívala.*).

1.2.4 Několikanásobný podmět

Jestliže je součástí několikanásobného podmětu alespoň jedno podstatné jméno rodu mužského životného, píšeme v koncovce přísudku -i. *Strýček a teta jeli na dovolenou.*

Je-li součástí několikanásobného podmětu podstatné jméno rodu mužského neživotného či ženského, v koncovce přísudku píšeme -y. *Kolo a koloběžka byly na svém místě.*

Tvoří-li několikanásobný podmět pouze podstatná jména rodu středního, čísla množného, píšeme v koncovce přísudku -a. *Kořata a štěňata spala pohromadě.*

Pokud se několikanásobný podmět skládá z podstatných jmen rodu středního a jedno či více z nich je v jednotném čísle, píšeme v koncovce přísudku -y: *Kořata a štěně spaly pohromadě.*¹⁰

1.3 Skloňování podstatných jmen

Při skloňování podstatných či přídavných jmen se při výběru i/y v koncovce řídíme podle jejich rodu a vzoru. Jedinou výjimkou jsou slova, která jsou zakončena koncovkou -ami, -emi nebo -ími.

1.3.1 Ženský rod

Podstatná jména skloňovaná podle vzoru žena se píší s -y v koncovce. Př.: *dvě kapsy, tři ryby.*

¹⁰ [Srov.] STYBLÍK, Vlastimil, Zdeňka DVOŘÁČKOVÁ a Karla ONDRÁŠKOVÁ. *Český jazyk pro 5. ročník základní školy*. S. 130

Ostatní jména ženského rodu píšeme v koncovce s -i. Příklad: *tři směsi, na návsi*.

1.3.2 Mužský rod

Jména skloňovaná podle vzoru pán mají ve čtvrtém a sedmém pádě v koncovce -y. Příklad: *se Španěly, máme rádi psy*.

Jména skloňovaná podle vzoru hrad píšeme vždy s -y. Příklad: *utři stoly, vítr ohýbá stromy*.

Jména skloňovaná podle vzorů muž a stroj píšeme v koncovkách pouze s -i. Příklad: *s veliteli, s pytli*.

1.3.3 Střední rod

Jména skloňovaná podle vzoru město mají v koncovce vždy -y. Příklad: *s děly*.

V koncovkách jmen skloňovaných podle vzorů moře a stavení píšeme vždy měkké -í/í.
Příklad: *u údolí, na poli*.

1.3.4 Měkké souhlásky

Po měkkých souhláskách píšeme vždy -i. V tomto případě nezáleží na vzoru. Píšeme: *dárek od Miši*.

1.3.5 Písmeno c

O psaní i/y po písmenu c v koncovce rozhoduje vzor jména.

Ve jménech skloňovaných podle vzorů předseda a žena píšeme po písmeni c v koncovce -i: *mobil od Máci*.

Pokud se jméno skloňuje podle vzoru hrad, píšeme -y: *Dej pozor na ty tácy*.

1.3.6 Zakončení -ovi

Třetí a šestý pád jmen mužského rodu píšeme vždy s -i: *Jdi k Jakubovi*.

Souhrnná rodinná jména píšeme s -y, jestliže jsou jejich zástupci rodu ženského: *sestry Chmelíkovi x bratři Chmelíkovi; David a Petra Chmelíkovi*. Dále tato jména píšeme s -y v případě, že jsou ve čtvrtém pádě: *dopis pro manžele Vránovy*.

1.3.7 Přídavná jména přivlastňovací

Jestliže je přivlastňované podstatné jméno mužského rodu v jiném než čtvrtém pádě, píšeme -i: *Toto jsou Lukášovi sourozenci. x Potkal jsem Lud'kovy bratry*.

Ve jménech ženského rodu píšeme -y v prvním a čtvrtém pádě: *Viděl jsem Janovy sestry. Toto jsou Janovy sestry*.

1.4 Velká písmena

1.4.1 Jednoslovné názvy

Základní pravidlo, které se učí již děti ve druhé třídě, zní: Vlastní jména osob a zvířat píšeme s velkým počátečním písmenem.

Př.: *Lucka a Lukáš, můj kamarád Honza, kočka Míca, pes Punt'a.*

Další pravidlo z druhé třídy zní: Místní jména zemí, měst, obcí, hor, řek, moří apod. píšeme s velkým počátečním písmenem.

Př.: *Německo, Brno, hora Sněžka, Černé moře.*¹¹

Poté se děti učí, že jakékoli vlastní jméno píšeme s velkým písmenem. Jména mohou dále označovat: firmu: *Bosch*; umělecké dílo: *Carmen, Babička*.

Velké počáteční písmeno píšeme i v názvech významných svátků: *Vánoce, Velikonoce*.

Příslušníka národa či státu označujeme také s velkým počátečním písmenem: *Čech, Francouz*.

1.4.2 Víceslovné názvy

Pokud je několikaslovný název složen ze jmen obecných, píšeme velké počáteční písmeno pouze na začátku názvu: *Národní divadlo, Máchovo jezero, Štědrý den*.

Pokud několikaslovný název obsahuje vlastní jméno či název, píšeme jej s velkým počátečním písmenem: *Severní Amerika, Den Země, Vysoké Tatry*.

Jestliže název obsahuje označení objektu (hora, poloostrov, ulice, záliv apod.) píšeme s velkým počátečním písmenem pouze vlastní jméno tohoto objektu s tím, že platí předchozí pravidla: *Pyrenejský poloostrov, náměstí Míru, ulice Bratří Čapků*.

1.4.2.1 Názvy Obsahující předložku

Jestliže název začíná předložkou, píšeme s velkým počátečním písmenem předložku a první slovo po předložce: *penzion U Zlatého koníčka*.

¹¹ [Srov.] KONŮPKOVÁ, Monika a Hana MARKOVÁ. *Český jazyk 2: učebnice pro 2. ročník základní školy*. S. 99 – 100.

Jestliže je druhé slovo po předložce vlastním jménem či názvem, píšeme i toto slovo s velkým počátečním písmenem: *ulice U Nového Suchdola*.

Jestliže název obsahuje předložku, ale nezačíná jí, píšeme velké počáteční písmeno ve všech slovech, která jsou před předložkou a v prvním slově po předložce, a to i v případě, že toto slovo není vlastním jménem či názvem: *Nová Ves nad Lužnicí, Nová Ves v Horách*.

Psaní velkého počátečního písmena v druhém a třetím slově po předložce se řídí tím, jestli je slovo samo o sobě názvem či zda se předtím psalo s velkým počátečním písmenem jako součást jiného názvu: *Rokytnice v Orlických horách, Nová Ves u Nového Města na Moravě (Nové Město na Moravě)*.

1.4.2.2 Názvy obsahující slova město, ves, lázně apod.

Existují názvy obcí, které obsahují slovo město či lázně, jenž je součástí jejich názvu. V takovémto případě píšeme tato slova s velkým počátečním písmenem. Ke správnému psaní těchto názvů je potřeba znalost jednotlivých měst, jejichž název se nedá od pravidel odvodit. Příkladem mohou být dvojice: *Město Albrechtice x město Jihlava; Františkovy Lázně x lázně Luhačovice*.

1.4.3 Přídavná jména odvozená od vlastních jmen

Mnoho lidí má tendenci psát přídavná jména odvozená od vlastních názvů s velkým počátečním písmenem. Jestliže toto přídavné jméno není součástí vlastního názvu či pojmenování, píšeme jej vždy s malým písmenem: *Pražský hrad x pražská firma Altraz*.

1.4.4 Názvy okolí měst a obyvatel

V názvech okolí měst a obyvatel mají lidé naopak tendenci psát počáteční písmena malá. V těchto názvech se však vždy píše počáteční písmeno velké. Proto píšeme: *Liberecko, Liberečtí* apod.

1.4.5 Problém se jmény soukromých firem

Pro názvy soukromých firem neexistuje právní předpis, který by ukládal, že názvy mají být v obchodním rejstříku zapsány v souladu s obecnými pravidly pravopisu. Přestože není žádný právní předpis, který by ukládal psát názvy firem tak, jak jsou zapsány v obchodním rejstříku, doporučuje se je takto zapisovat hlavně v právních textech, jako jsou smlouvy a podobně. Jestliže vlastní jméno, které porušuje obecná

pravidla pravopisu o psaní velkých písmen, stojí na začátku věty, doporučuje se před něj napsat určité jméno, například firma.

1.4.6 Kde se velká písmena nepíší

V českém jazyce jsou slova, která jsou vlastními názvy, ale ve větě se nepíší s velkým počátečním písmenem. I přesto mají lidé tendenci je tak psát.

S malým počátečním písmenem se ve větném kontextu píše například názvy dnů v týdnu: *čtvrtek*; měsíců: *leden*; válek: *třicetiletá válka*; nemocí: *ebola*; rostlinných a živočišných druhů: *kapr obecný*, *sedmikráska chudobka*; měn: *česká koruna*; Názvy školních předmětů: *zeměpis*; oborů: *autotronik*, *automechanik*; léčebných metod a terapií: *manikúra*; dokumentů a rejstříků: *trestní rejstřík*; vyhlášek, zákonů a zákoníků: *zákoník práce*; průkazů: *řidičský průkaz*.

1.5 S/Z

Psaní předpon s-/se-, z-/ze-, vz-/vze- a předložek s/se, z/ze je také velice častým problémem pro pisatele. Psaní těchto předpon a předložek má svá jasná pravidla. Mnoha lidem však dělá problém určit to správné pravidlo pro dané slovo.

Základní pravidla zní.

1.5.1 Předpona s-/se-

Pokud slovo vyjadřuje směr dohromady, píšeme s: *sbalit se*, *smotat*, *sloučit*.

Předponu s- píšeme i v případě, že slovo vyjadřuje z povrchu pryč či shora dolů: *spadnout*, *smést*.

Dalším případem, kdy píšeme předponu s- je tehdy, když slovo vyjadřuje zmenšení objemu či zánik: *shořet*, *smrštit se*.

Předponu s-/se píšeme v příslovcích vzniklých z předložkových výrazů, jejich původní předložkou bylo s/se: *mluvit spatra*, *stěží*, *shůry*.

Jsou slova, u kterých si psaní předpony s-/se- musíme prostě pamatovat: *skončit*, *strávit*, *stmívat se*, *strhnout*, *strava*, *spotřeba*, *stornovat*, *skandovat*, *skartovat*.¹²

¹² [Srov.] STYBLÍK, Vlastimil, Marie ČECHOVÁ, Přemysl HAUSER a Eva HOŠNOVÁ. *Český jazyk pro 6. ročník základní školy a pro odpovídající ročník víceletých gymnázií*. S. 37.

1.5.2 Předložka s/se

Předložku s/se píšeme ve spojeních v sedmém pádě: *žít s rodiči*.

Tato předložka se dříve pojila i se čtvrtým pádem. Dnes je tomu tak jen v pozůstalých frázích: *kdo s koho, být s to*.

1.5.3 Předpona vz-/vze-

Předponu vz-/vze píšeme, jestliže slovo vyjadřuje pohyb směrem vzhůru: *vztyčit, vzlétnout*.

1.5.4 Předpona z-/ze-

Předponou z-/ze vyjadřujeme dokončení děje, čili tvoříme ji slovesa dokonavá ze sloves nedokonavých: *zbarvit, zlomit*.

Dále předponou z-/ze- píšeme slovesa, která vyjadřují, že podmět se stal tím, co vyjadřuje slovo základové. Jedná se o slovesa dokonavá, která vznikla z podstatných či přídavných jmen: *zbělet, zesměšnit*.

Ze sloves zmíněných výše tvoříme i slovesa nedokonavá s předponou z-/ze-: *zpevňovat, zbarvovat*.

Príslovečné spřežky, které vznikly z předložkových spojení s předložkou z/ze píšeme také s předponou z-/ze-: *zticha, ztěžka, zprava*.

Existují i slova s předponou z-/ze-, která si musíme pamatovat: *zkoušet, způsobit, zpívat, zkoumat, zpytovat*.¹³

1.5.5 Slova, jejichž význam určuje předpona

Jsou slova, která liší pouze předponou s-/se- a z-/ze-, ale mají odlišný význam.

<i>Shlédnout</i> (pohledět dolů)	x	<i>zhlédnout</i> (vidět, př.: film)
<i>Sužovat</i> (trápit)	x	<i>zužovat</i> (činit úzkým)
<i>Stěžovat si</i> (nadávat)	x	<i>ztěžovat si</i> (činit těžkým)
<i>Sjednat</i> (schůzku)	x	<i>zjednat</i> (nápravu, pořádek)
<i>Skroutit</i> (dohromady)	x	<i>zkroutit</i> (překroutit)
<i>Svrhnout</i> (dolů)	x	<i>zvrhnout</i> (převrhnout)
<i>Slít</i> (dohromady)	x	<i>zlít</i> (hodně polít)

¹³[Srov.] STYBLÍK, Vlastimil, Marie ČECHOVÁ, Přemysl HAUSER a Eva HOŠNOVÁ. *Český jazyk pro 6. ročník základní školy a pro odpovídající ročník víceletých gymnázií*. S. 37

1.6 Mě/Mně

Souhlásková skupina vyslovovaná vždy jako /mně/ činí obtíže mnoha pisatelům. O tom, zda napíšeme mě či mně rozhodují jasná pravidla.

1.6.1.1 Skloňování zájmena já

Viz kapitola 1.34 já.

1.6.1.2 Skupina hlásek /mně/ v ostatních slovech

Pravidlo pro správný pravopis souhláskové skupiny /mně/ na začátku, uvnitř či na konci slova zní: Ve většině případů píšeme *-mě-*. K psaní *-mně-* máme důvod jen tehdy, píšeme-li v daném slově v jiném tvaru či ve slově příbuzném písmeno *n*. Proto píšeme: *připomněl* (připomenout). Jako mnemotechnickou pomůcku se děti na základní škole učí říkanku: *Vzpomněl si, že zapomněl domněnku o pomněnce*.

Další velkou skupinu slov, ve kterých píšeme *-mně-* tvoří příslovce odvozená od přídavných jmen, která jsou zakončená na *-mný*: *upřímně* (upřímný).¹⁴

Mnoho lidí má tendenci psát *-mně-* ve slovech, ve kterých pro to není důvod. Jedná se zejména o slova *paměť*, *nazpaměť*, *z paměti*.

Existují dvojice slov, která jsou si velice podobná, ale pravopis *-mě-/mně-* se v nich liší. Slovo *setmělý* je odvozené od slova *setmít se*, zatímco *potemnělý* od *potemnit*. Píšeme *země*, ale *uzemnění*, protože je odvozené od slova *uzemnit*. Do této skupiny patří i slovo *tamější* (Viz kapitola 1.5 tamější).

¹⁴ [Srov.] STYBLÍK, Vlastimil, Marie ČECHOVÁ, Přemysl HAUSER a Eva HOŠNOVÁ. *Český jazyk pro 6. ročník základní školy a pro odpovídající ročník víceletých gymnázií*. S. 35.

1.7 Bě/bje, vě/vje, pě

I psaní těchto hláskových skupin má svá daná pravidla, která se učíme už na prvním stupni základních škol.

Hláskovou skupinu, kterou vyslovujeme /pje/ píšeme vždy pouze *-pě-*: *hloupě*, *otupělý*.

Hláskové skupiny vyslovované /bje/, /vje// píšeme ve většině případů *-bě-*, *-vě-*. Pouze ve slovech, ve kterých je předpona *b-*, *v-*, po které následuje kořen začínající písmeny *je-*, píšeme *bje-*, *vje-*: *objednat*, *objet*.¹⁵

Existují dvojice slov zdánlivě podobných avšak významově rozdílných a s rozdílným pravopisem.

<i>Objet</i> (předpona ob-)	x	oběd
<i>Objetí</i> (předpona ob-)	x	oběti

1.8 Interpunkce

Interpunkce je jednou z nejproblematictějších oblastí českého pravopisu. Nejvíce ze všech interpunkčních znamének se chybí v psaní čárky, a proto jí bude v této kapitole věnována největší pozornost.

Čárky v dlouhém souvětí text člení a zpřehledňují. Často opomíjenou funkcí čárky je funkce významotvorná, a proto její vynechání nebo chybné užití může u čtenáře vyvolat mylné porozumění textu.

1.8.1 Čárky před spojkami a, i, ani

Většina lidí si ze školy pamatuje pravidlo, že před spojkou *a* se čárka nepíše. To je pravda, ale pouze v případě, že spojuje věty v poměru slučovacím. To samé platí i pro spojky *i*, *ani*. Př.: *Mám rád ovoce i zeleninu. Jeli jsme metrem a potom autobusem. Nemám rád kakao ani horkou čokoládu.*

¹⁵ [Srov.] GRÜNHUTOVÁ, Petra a Petra HUMPOLÍKOVÁ. *Český jazyk pro 4. ročník základní školy*. S. 35.

Jestliže spojka *a* stojí před jinou spojkou, která uvozuje následující větu souřadně spojenou s předchozí v poměru slučovacím, čárku nepíšeme. Př.: *Řekl mi, že už musí jít a že už se nevrátí.*

Čárku před spojkou *a* nepíšeme ani tehdy, je-li součástí zkratk jako *apod.*, *atd.*, *aj.* Př.: *Vykupujeme zlato, zlaté šperky přibory atd.*

Spojují-li tyto výrazy věty v poměru jiném než slučovacím, čárku před nimi píšeme. Př.: *Napiš to česky, a ne anglicky* (poměr odporovací). *Nevolal, a tak nepřišla* (poměr důsledkový).

Jestliže jsou tyto spojky součástí tzv. dvojitých spojovacích výrazů, čárku píšeme vždy před druhým z výrazů. Př.: *Nemám rád ani čokoládu, ani kakao. Rozbil nejen květináč, ale i vázu, která stála vedle.*

Jestliže spojení uvozuje vysvětlující přístavek, čárku před *a* píšeme. Př.: *Snížili kvalitu výroby, a to výrazně.*

Existují případy, kdy čárku před těmito spojkami píšeme zdánlivě navzdory výše zmíněným pravidlům. Čárka může ukončovat vloženou větu vedlejší, tudíž se spojovacím výrazem nemá nic společného. Př.: *Nebudeme snižovat kvalitu, která je naší prioritou, ani zvyšovat cenu.*

Někdy poměr mezi větami spojenými jedním z těchto výrazů nemusí být jasný. V tomto případě je na uvážení autora, zda čárku napíše, či nikoliv. Př.: *Nemám na to náladu(,) ani čas* (poměr slučovací či stupňovací).

1.8.2 Čárky před spojkami *nebo* a *či*

Pro psaní čárky před spojkami *nebo* a *či* platí stejná pravidla jako pro spojky *a*, *i*, *ani*.

Jestliže spojují dvě věty či větné členy v poměru slučovacím, čárku před ně nepíšeme, v ostatních případech píšeme čárku.

U těchto spojek však nikdy nejde o jednoznačný poměr slučovací. Tyto spojky vyjadřují vždy volby mezi eventualitami. V případě těchto spojek se jedná o poměr

slučovací tehdy, nejsou-li dané eventuality kladeny přímo do protikladu, je-li lhostejné, která z nich nastane, nebo mohou-li nastat obě. Př.: *Zboží si můžete vyzvednout na prodejně či nechat zaslat. Domácí úkol vám podepíše maminka nebo tatínek.*

Pokud jsou spojovací výrazy *nebo*, *či* součástí tzv. dvojitého spojovacího výrazu, čárku píšeme vždy, bez ohledu na poměr. Př.: *Bud' tam přijdeš, nebo se už neuvidíme. Chtěl bych vědět, zda tam přijdeš, či ne.*

Rozdíl mezi poměrem slučovacím a vylučovacím nám v případě těchto spojovacích výrazů ukazuje pouze čárka. Někdy je možné, aby věty vyjadřovaly oba poměry. V těchto případech o daném poměru rozhoduje pouze čárka. Tento fakt může znamenat komplikace při tvoření textu. Autor se musí rozhodnout, zda čárku napíše, či nikoli.

Při rozhodování nám může pomoci kontext.

Př.: *Chcete motorku pro dítě, nebo pro dospělého? Motorky pro dospělé neprodáváme.* Tato věta je správně v poměru vylučovacím. Autor nám sděluje, že si musíme vybrat.

Oproti tomu: *Chcete motorku pro dítě nebo pro dospělého? V naší prodejně máme vše.*

Z tohoto kontextu je jasné, že zvolíme poměr slučovací, protože mluvčí nám nedává na výběr. Zdůrazňuje, že v úvahu jsou obě varianty.

Stejně jako u spojek *a*, *i*, *ani*, můžeme před spojky *nebo*, *či* napsat čárku a nemusí to znamenat poměr vylučovací. Čárka může uvozovat větu vedlejší vloženou, a to bez ohledu na to, jaký spojovací výraz následuje. Se spojovacím výrazem nemá čárka v tomto případě nic společného. Př.: *Chceme koupit skútr, který jezdí svižně, nebo motorku.*

1.8.3 Čárky před vloženými větami a větnými členy

Je-li do věty vložen větný člen, který pouze upřesňuje či doplňuje původní informaci, oddělujeme jej z obou stran čárkami. Zpravidla se jedná o přístavkové konstrukce typu: *Obraz Josefa Čapka, významného českého malíře, byl prodán za rekordní sumu.*

Jak již bylo zmíněno výše, čárkou oddělujeme z obou stran i vloženou větu vedlejší. Nejčastěji se jedná o věty přívlastkové, příslovečné časové či místní. Př.: *Našli jsme to, co jsme hledali, až druhý den. Dorazil jsem tam, kam jsem chtěl, už odpoledne.*

Informace uvozené předložkou *včetně* oddělujeme z obou stran čárkami pouze v případě, že tuto informaci považujeme za závažnou. Psaní čárky z pravopisného hlediska však není nutnost.

1.9 Číslovky a značky

Zapisování číslovek a značek činí mnoha lidem problémy a velice často se v nich chybuje. Chyby vznikají často z neznalosti základních pravidel pro zapisování číslovek a značek.

1.9.1 Datum

Zápis data ve tvaru 10. 11. 2015 není žádným chytákem, přesto se najde poměrně hodně lidí, kteří v něm dokáží chybovat. Nejčastější chybou je vynechání mezery za tečkou.

Zápis rozmezí nějaké doby psaný s pomlčkou je také často chybný. Základní pravidlo zní, že pokud je pomlčka mezi jednoslovnými výrazy, mezerou se neodděluje, pokud je pomlčka mezi víceslovnými výrazy, oddělujeme ji mezerou. Právě mezera se stává často tím, co je chybně užito. Správné tvary jsou tedy: 1.-9. listopadu; 1.-9. 11.; 23. prosince - 3. ledna; 23. 12. - 3. 1.

1.9.2 Psaní číslic a značek

Nejčastějším problémem při zápisu číslic a značek je psaní či nepsaní mezery mezi číslem a značkou.

Jestliže píšeme pouze značku spojenou s číselnou hodnotou, mezeru píšeme.

40 Kč (čtyřicet korun českých); 10 % (deset procent); 12 ° (dvanáct stupňů)

Píšeme-li složený číselný výraz, jediné bez mezery.

40Kč (čtyřicetikorunový); 10% (desetiprocentní); 12° (dvanáctistupňový)

Pokud chceme značku napsat slovem, platí stejná pravidla.

40 Korun českých; 40korunový; 10 procent; 10procentní

1.9.3 2jka, 4tý, 10-ti

Velice častým jevem je zápis číslovek vyslovených s koncovkou. Jestliže chceme napsat hodnotu číslem, koncovky k číslu nepřidáváme. Velmi často se objevuje chybný zápis typu: *Byly jsme mezi 10-ti nejlepšími. Byli jsme mezi 10ti nejlepšími.*

Psaní řadových číslovek podléhá této chybě také, a tak například na oficiálních stránkách městyse Svitávka můžeme vidět fotogalerii s názvem “5-tý Svitávecký jarmark.” Dalším častým chybným zápisem řadových číslovek je např.: 6tý.

Jestliže chceme psát slovo dvojka číslovkou, napíšeme pouze číslovku. Koncovka sem také nepatří. Přesto se často objevuje zápis typu: 2jka; 2ka; 5ka apod.

1.10 Psaní zdvojených souhlásek

Při rozhodování, zda napsat dvě stejné hlásky vedle sebe uvnitř slova, či nikoli musíme uplatnit znalosti ze slovtvorby, nebo si daná slova zapamatovat.

Zdvojené souhlásky píšeme tehdy, je-li hláska obsažena v na konci předpony a na začátku kořene slova, ze kterého je slovo předponou tvořeno. Proto píšeme: *nejjasnější* (nej- jasnější), *oddaný* (od- daný) apod.

Dalším důvodem pro psaní zdvojených souhlásek jsou slova, jejichž kořen končí danou souhláskou a přípona tou samou začíná: *ranní* (ran -ní), *tišší* (tiš -ší) apod.

Existují slova, v nichž zdvojené souhlásky mění význam. Jedná se zejména o slova: *raci* (sladkovodní korýši), *racci* (ptáci); *tiší* (1. pád čísla množného rodu mužského životného přídavného jména tichý), *tišší* (druhý stupeň přídavného jména tichý); *podaný* (přídavné jméno od slovesa podat), *poddaný* (poslušný, podřízený).

V českém jazyce neexistuje slovo, ve kterém by byla zdvojená samohláska s.

Se dvěma k píšeme slovo měkký a slova od něj odvozená: *měkkota*, *měkkýš*, *měkkost*. Slovo měkoučký píšeme s jedním k, protože se jedná o složení kořene *měk*, přípony

-oučk- a koncovky -ý.

Jednou z nejčtenějších skupin slov se zdvojenou souhláskou jsou slova zakončená na

-ný/-ní. Jestliže se jedná o příponu *n* a koncovku *ý/í*, píšeme *n* dvě: cenný, denní.

Přídavná jména tvořená zejména ze jmen zvířat píšeme pouze s jedním *n*. Je tomu tak protože tato přídavná jména jsou tvořena přidáním koncovky *-í* podle vzoru jarní. Píšeme tedy: *jelení lůj, sloní kly*.

Přídavná jména utvořená od sloves v přičestí trpném píšeme také s jedním *n*: *chráněná dílna* (chráněn *-ý*).

Slovo raný ve významu brzký časný píšeme také s jedním *n*.

1.11 Přídavná jména vztahová a hodnotící

Při psaní může autorovi činit problém rozeznat přídavné jméno hodnotící a vztahové. To znamená například rozeznat, zda napsat *zábavný* či *zábavní*.

Přídavná jména hodnotící ve funkci přívlastku hodnotí podstatné jméno, ke kterému se vztahuje. Tato přídavná jména jsou zakončena na *-ný*. Když o někom řekneme, že je *srdečný* hodnotíme tím jeho povahu, říkáme, že je přátelský či vřelý.

Přídavná jména vztahová vyjadřují pouze vztah k podstatnému jménu. Tato přídavná jména jsou zakončena na *-ní*. Když je něco *srdeční*, znamená to, že se to vztahuje k srdci. *Srdeční* může být například záchvat, tkáň nebo sval.¹⁶

V českém jazyce je několik podobných dvojic jako *srdeční* a *srdečný*.

<i>zábavný</i> (přináší pobavení)	x	<i>zábavní</i> (určen k pobavení, např. park)
-----------------------------------	---	---

<i>prodejní</i> (probíhá v něm prodej)	x	<i>prodejný</i> (určený k prodeji, např. zboží)
--	---	---

<i>živelní</i> (např. katastrofa, pohroma)	x	<i>živelný</i> (prudký, neovladatelný)
--	---	--

<i>škodní</i> (událost) ¹⁷	x	<i>škodný</i> (škodlivý, že škodí)
---------------------------------------	---	------------------------------------

<i>adresní</i> (určený pro napsání adresy)	x	<i>adresný</i> (zcela konkrétní)
--	---	----------------------------------

¹⁶ Srov. PRAVDOVÁ, Markéta a Ivana SVOBODOVÁ (eds.). *Akademická příručka českého jazyka*. Praha: Academia, 2014. ISBN 978-80-200-2327-8. S 218-219.

¹⁷ Jedná se o odborný termín v pojišťovnictví.

Vzhledem k výše zmíněným pravidlům jsou správná slovní spojení: *mravní zákon; mravný muž; zábavný pořad; zábavní park; být někomu něco dlužný; dlužní úpis; volní vlastnosti¹⁸; volný jako pták.*

1.12 Spřežky

Problém při psaní činí i rozhodování, zda napsat některé výrazy jako spřežky, čili dohromady, nebo jako dvě slova. Jsou dvojice slov, které se vedle sebe objevují tak často, že si začneme myslet, že jde o jedno slovo. Nejčastěji se jedná o předložkové spojení. Spráhováním předložkových spojení nejčastěji vznikají příslovečné spřežky.

Při rozhodování zda napsat spřežku či dvě slova je nutné si výraz ověřit ve Slovníku spisovné češtiny či v Pravidlech českého pravopisu.

Z některých předložkových spojení vznikly spřežky, které se významově oddálily od jejich původního významu. V tomto případě si musí autor dát pozor na význam věty a zvolit správnou podobu výrazu. Opačná podoba může ve spojení s nedostatkem informací u recipienta vyvolat zmatek a je hodnocena jako pravopisná chyba. Jedná se například o dvojice výrazů:

být na místě (být někde), *být namístě* (být vhodný);

za to (ve významu za něco), *zato* (ve významu vyvážení kompenzace);

dočista (docela), *do čista* (ve významu vyleštit do čista);

vcelku (celkem), *v celku* (ve významu př. 20 dkg salámu v celku);

na to (ve významu na něco), *nato* (poté).

Existují i předložková spojení, z nichž vznikly spřežky, které se od nich významově neliší. U těchto výrazů nezáleží, zda je píšeme zvlášť, či dohromady.

Jedná se například o výrazy: *domodra, do modra; naboso, na boso; naměkko, na měkko; zpočátku, z počátku; na příklad, například; dozlatova, do zlatova.*

¹⁸ Založený na vůli. Termín v psychologii.

Některá předložková spojení se vedle sebe objevují velice často, ale jako spřežky kodifikovány nejsou, přesto je mnoho pisatelů píše dohromady. Nejčastěji se jedná o pozdrav *na shledanou*. Ten v zadaném testu k této práci napsalo chybně 84 % respondentů. Dalšími výrazy, velmi často chybně považovanými za spřežky, jsou například: *na rozdíl, v podstatě, na rozmyšlenou, v pořádku, po ránu*.

Píšeme *do sytosti*, ale *dosyta* a *ze shora*, ale *seshora*.

1. Teoretická část – Problémová slova

Tato kapitola není věnována žádným pravopisným jevům, ale pouze jednotlivým slovům, která jsou často napsána chybně. Slova jsou vybrána podle několika kritérií. Některá z nich uvádějí učitelé českého jazyka, některá se opakovaně objevují chybně napsaná na veřejnosti a některá uvádějí příručky, například *Čeština na každý den* od Jaroslavy Hlavsové.

1.1 výjimka

Slovo výjimka a slova od něj odvozená jsou velice častým problémem pro pisatele. Důkazem může být nespočet článků na internetu popisujících, jak správně toto slovo psát. Velice častou chybou je záměna délky souhlásek y, i. Mnoho lidí tedy píše vyjimka. Důvodem může být často nesprávné a matoucí vyslovování tohoto slova /vijímka/.

1.2 byste

Jednou z nejčastějších chyb je skloňování podmiňovacího způsobu slovesa být. Velice často se objevují chybné varianty *bysem, byjste, by jste, bysme* a *by jsme*.

*“Nespisovné tvary **bysem, bysme** se patrně tvoří odjakživa proto, že archaický tvarový pozůstatek -bych je v naší soustavě sloves něčím zvláštním, tvarem ojedinělým, a tak se užívá pomocného slovesa z tvaru minulého času.”¹⁹*

1.3 hranolky

Jedná se o podstatné jméno mužského rodu neživotného, skloňovaného podle vzoru hrad. Toto slovo je velmi často chybně napsáno především v jídelních lístcích, kde je použito jako označení přílohy často v instrumentálu, chybně napsáno ve tvaru *“hranolkami”*.

Toto slovo se často stává i předmětem dotazu jazykové poradně ÚJČ AV ČR.

*“Tazatelé váhají především nad tvary genitivu: bez hranolků / *bez hranolek, dativu k hranolkům / *k hranolkám a instrumentálu: s hranolky / *s hranolkami.”²⁰*

¹⁹ HLAVSOVÁ, Jaroslava. *Opravník omylů v jazyce českém*. Líbeznice: Víkend, 2000, 78 s. ISBN 80-7222-155-8. S. 20.

²⁰ PROŠEK, M. Konstanty a proměnné morfologických dotazů v jazykové poradně, II. *Naše řeč* [online]. 2007, 90(4) [cit. 2015-10-28]. Dostupné z: http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=8119#_ftn1

1.4 anebo

Vylučovací spojka “anebo” bývá často chybně napsána zvlášť, a to ve tvaru “*a nebo*.” V tomto případě se však jedná o použití dvou neslučitelných spojek za sebou.

Před touto spojkou píšeme čárku, jestliže spojuje možnosti, které se navzájem vylučují.

V případě, že spojuje dvě eventuální varianty, čárku před ní nepíšeme.

1.5 tamější

Slovo tamější je často chybně napsáno v podobě “tamnější.” Nejčastěji se s ním setkávají zejména žáci základních škol v diktátech. Chybná podoba je velmi často opodstatněna úvahou, že slovo je odvozeno od slova tamní. Toto přídavné jméno je odvozeno od zájmena “tam” s příponou “ější,” a proto se píše správně pouze tamější

1.6 brzičko

Mnoho lidí se ve škole naučilo, že brzy se píše pouze s “y,” a možná proto mají tendenci psát “brzyčko.” Slovo je ovšem utvořeno kořenem -brz- a příponou -ičko, tudíž jediná správná podoba je: *brzičko*.

1.7 hasící x hasící

Jedná se o dvě různá přídavná jména. Hasící bez čárky nad i je přídavné jméno účelové a vyjadřuje účel, ke kterému je daná věc určena.

Hasící s čárkou nad i je přídavné jméno dějové, které vyjadřuje, že daná osoba právě vykonává určitou činnost, která je tímto přídavným jménem označena.

Proto: hasící přístroj x hasič hasící požár (právě hasí); balící papír (papír určený k balení) x žena balící dárek apod.

V obchodech je často nabízen *balící papír*. V mnoha nákupních centrech je *balící služba*.

1.8 pykat x pikat

Pykat ve významu nést trest za něco, trpět je vyjmenované slovo považované za knižní výraz, ale stále se používá.²¹

Pikat spojené s dětskou hrou „pikola“ jinak nazývanou „na schovávanou“ není vyjmenovaným slovem, a proto ho píšeme s měkkým i.

Pisatelé buďto zapomínají na vyjmenované slovo pykat, nebo nevědí o formálním rozlišení těchto dvou slov.

1.9 nabít x nabýt, dobýt, Dobyvatel

Dvě významově různá slova, která jsou často zaměněna. Téměř každý zná vyjmenované slovo být a pamatuje si, že ve slově být a ve slovech od něj odvozených se píše po souhlásce b ypsilon a toto pravidlo se snaží vždy uplatnit i v tomto případě.

nabýt – získat, dosáhnout; *nabýt jmění, nabýt vědomosti*

nabít – naplnit; *nabít telefon, nabít zbraň*

Dobýt znamená zmocnit se bojem, vynutit, vymoci apod.²² Od tohoto slova je odvozeno i slovo dobyvatel a přezdívka slavného anglického krále Viléma Dobyvatele.

Platí, že slova, která jsou po převedení do budoucího času, jsou ve tvaru s -d- (nabudu, nabydu), píšeme y/ý. *Nabýt vědomosti; vědomosti nabudeš* apod.

Slova, která jsou po převedení do budoucího času s -j- (nabiješ), píšeme s i/í. *Nabít mobil; mobil nabiješ* apod.

1.10 Litomyšl

Každý žák základní školy ví, že Litomyšl je vyjmenované slovo. Mnoho lidí zapomene, po kterém písmeně následuje ypsilon. Někteří pisatelé psaní i/y prohodí, někteří pro jistotu napíší tvrdá y obě.

1.11 tchyně

Z výslovnosti většiny Čechů vyplývá, že tchyně se píše s dlouhým ý. Mnoho lidí vyslovuje /tchiňe/. Zřejmě z tohoto důvodu se tato chyba často objevuje i v psané podobě.

²¹ Srov. Pykat. In: *Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost: s Dodatkem Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky*. Vyd. 4. Redaktor Josef Filipec. Praha: Academia, 2005. ISBN 80-200-1347-4.

²² Dobýt. In: *Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost: s Dodatkem Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky*. Vyd. 4. Redaktor Josef Filipec. Praha: Academia, 2005. ISBN 80-200-1347-4.

1.12 typ x tip

Dvě slova stejně znějící avšak významově rozdílná. Záměna formální podoby těchto slov je velmi častou chybou.

Typ – „*souhrn jedinců, věci se stejnými nebo podobnými znaky, druh*“²³

Tip – „*předběžné označení výsledku, doporučení*“²⁴

1.13 zhlédnout x shlédnout

Další dvě stejně znějící slova s rozdílným významem, jejichž psanou podobu pisatelé často zaměňují.

Zhlédnout ve významu uvidět, pozorovat, kouknout se na něco.

Shlédnout ve významu podívat se dolů.

1.14 vysychat

Slovo odvozené od vyjmenovaného slova usychat je často chybně napsáno s jedním či dvěma i místo ypsilon. Toto slovo je častým předmětem chyb v diktátech na základní škole. Žáci zapomínají buďto na to, že je odvozené od slova vyjmenovaného, nebo na předponu vy-.

1.15 nižší

Druhý stupeň přídavného jména nízký činí při psaní problém díky své výslovnosti. Vyslovujeme /nižší/, píšeme nižší. V tomto slově dochází k připojení přípony -ší, se změnou z na ž a změnou vokalické kvantity hlásky i. Podobně tak u slov blízký, úzký.²⁵

Časté jsou chybné zápisy *niší, nižší*.

²³ Typ. In: Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost: s Dodatkem Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky. Vyd. 4. Redaktor Josef Filipec. Praha: Academia, 2005. ISBN 80-200-1347-4.

²⁴ Tip. In: Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost: s Dodatkem Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky. Vyd. 4. Redaktor Josef Filipec. Praha: Academia, 2005. ISBN 80-200-1347-4.

²⁵ Srov. GREPL, Miroslav, Milan JELÍNEK, Marie KRČMOVÁ a Zdeňka RUSÍNOVÁ, KARLÍK, Petr (ed.). *Příruční mluvnice češtiny*. Druhé, opravené. Praha: NLN, 2012. ISBN 978-80-7106-624-8. S. 177

1.16 vyšší

Objevují se tendence psát chybně *vyžší*, a to zřejmě z toho důvodu, že někteří pisatelé znají správný pravopis slova nižší a myslí si, že se jedná o stejný typ slov. Vyšší je druhým stupněm přídavného jména vysoký tvořený příponou -ší připojenou k základu slova zkrácenému o hlásky -ok- a změnou s na š.²⁶

1.17 tužší

Častá výslovnost /tuší/ vzbuzuje dojem, že toto slovo píšeme *tuší*. Jedná se o druhý stupeň přídavného jména tuhý tvořený připojením příponou -ší k základu přídavného jména.²⁷

1.18 poddaný

Poddaný ve významu podřízený, podrobený píšeme se zdvojenou souhláskou d.

Často chybně zapsáno *podaný*. Slovo podaný je však odvozeno od slova podat. Znamená dát někomu něco do ruky apod.²⁸

1.19 blyštět se

Slovo odvozené od vyjmenovaného slova blýskat se. Toto sloveso je často chybně napsáno v podobách *blyžtět se*, *bližtit se*, *blištět se*.

1.20 stmívat

Poučka o změně stavu často nutí psát toto slovo chybně v podobě *ztmívat*. V tomto případě se však jedná o ustálený tvar, proto vždy píšeme stmívat. Podobně píšeme ustálené tvary slov *strávit*, *strava*, *spotřebovat*, *skončit*, *strhnout*.

²⁶ GREPL, Miroslav, Milan JELÍNEK, Marie KRČMOVÁ a Zdeňka RUSÍNOVÁ, KARLÍK, Petr (ed.). *Příruční mluvnice češtiny*. Druhé, opravené. Praha: NLN, 2012. ISBN 978-80-7106-624-8. S. 177

²⁷ Srov. Tužší. In: *Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost: s Dodatkem Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky*. Vyd. 4. Redaktor Josef Filipec. Praha: Academia, 2005. ISBN 80-200-1347-4.

²⁸ Srov. Podaný. In: *Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost: s Dodatkem Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky*. Vyd. 4. Redaktor Josef Filipec. Praha: Academia, 2005. ISBN 80-200-137-4.

1.21 správa, spravit

Ve významu sdělení informací píšeme z. Píšeme zpráva zpravodajství apod.

Ve významu opravení, řízení či vedení něčeho píšeme s. Spravujeme boty, spravujeme podnik, spravujeme auto.

Mnoho lidí se nechává zmást poučkou o změně stavu. Z rozbitého se stává fungující, opravený, tedy *zpravený*. V tomto případě je tato domněnka chybná.

1.22 sjednat x zjednat

Sjednat znamená domluvit, zatímco zjednat znamená dosáhnout, zajistit. Mnoho pisatelů tato slova zaměňuje či používá pro všechny významy podobu *sjednat*.

1.23 hbitě

I přesto, že toto slovo není vyjmenovaným slovem, ani slovem příbuzným vyjmenovanému slovu, objevuje se v chybné podobě *hbytě*, hlavně v diktátech na základních školách.

1.24 sychravo

Slovo odvozené od vyjmenovaného slova sychravý, často chybně napsané v podobě *sichravo*.

1.25 třpytka

Toto slovo je odvozené od vyjmenovaného slova třpytit se. Někteří pisatelé však píší *třpitka*. Tato chyba může být dána neznalostí této rybářské návnady.

1.26 obětí x objetí

Jestliže se jedná o oběť, píšeme *ě*. V případě, že se jedná o slovo s předponou ob- ve významu objíždět či objímat, píšeme *je*. Velmi často dochází k záměně těchto dvou slov.

1.27 s sebou x sebou

Na cedulích kaváren je často nápis *káva sebou*.

Sebou bez předložky se používá ve významu hýbat svým tělem.

S sebou se používá ve významu vzít s sebou apod.

1.28 vitrína

Slovo přejaté z latiny prostřednictvím francouzštiny má daný pravopis.²⁹ Protože zde není předpona vy- a jedná se o slovo cizího původu, píše se všude měkké i.

Protože se jedná o slovo hojně používané a známé, mnoho lidí má dojem, že se jedná o slovo českého původu a snaží se na něm uplatnit výše zmíněná pravidla, tudíž ho píší chybně.

1.29 vymýtit x vymítat

Vymýtit znamená mýcením odstranit, vykácet. Toto slovo je odvozené od vyjmenovaného slova mýtit.

Vymítat znamená odhánět, vymetat. Toto slovo je odvozeno od slova metat. Nepatří mezi vyjmenovaná slova ani není slovem příbuzným vyjmenovanému slovu.

Častou chybou je zvolení nesprávného í/ý po hlásce m. Někteří lidé si možná významový rozdíl mezi těmito slovy neuvědomují.

1.30 za to x zato

Zato je příslovce, které vyjadřuje vztah vyvážení, kompenzaci.³⁰

Srov.: *Pracuji pomalu, zato pečlivě. X Dostanu za to sto korun.*

1.31 standarta x standardní, standardně

Standarta je prapor prezidenta republiky.

Standard a slova od něj odvozená (standardní, standardně apod.) vyjadřují obvyklou úroveň něčeho, ustálenou míru.³¹

Ve slově standarta se chyba často neobjevuje. Častou chybou je napsání slov *standart*, *standartní*, *standartně*. Příčinou může být velice častá výslovnost tohoto slova /standart/, /standartní/, /standartně/.

²⁹ Srov. Vitrína. In: *Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost: s Dodatkem Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky*. Vyd. 4. Redaktor Josef Filipec. Praha: Academia, 2005. ISBN 80-200-1347-4.

³⁰ Srov. zato. In: *Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost: s Dodatkem Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky*. Vyd. 4. Redaktor Josef Filipec. Praha: Academia, 2005. ISBN 80-200-1347-4.

³¹ Srov. Standard. In: *Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost: s Dodatkem Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky*. Vyd. 4. Redaktor Josef Filipec. Praha: Academia, 2005. ISBN 80-200-1347-4.

1.32 raný x ranní

Raný ve významu časný, protiklad ke slovu pozdní, píšeme s jedním n.

Slovo ranní píšeme se dvěma n, protože je odvozeno od slovo ráno. Slovo je tvoření připojením přípony *-ní* ke kořenu slova *ran-*.

Mnoho lidí píše ranný se dvěma n ve spojení např. *ranné brambory* apod.

Jaroslava Hlavsová ve své publikaci *Čeština na každý den* píše, že slovo ranný se dvěma n existuje. Uvádí: „*ranný (co se týká rány, např. **ranná krev**)*“.³² Zároveň Hlavsová uvádí, že se jedná o slovo řídce používané. Dalším příkladem může být složenina šestiranný.

1.33 výhrůžka

Slovo odvozené od slova hrozba. I přes svou psanou podobu se často vyslovuje jako /víhruška/, díky čemuž je toto slovo často chybně napsáno. Nejčastější chybné podoby jsou: *výhruška*, *výhruška*, objevuje se i podoba *výhružška* a někteří zapomínají i na předponu vy-, tudíž píší *víhruška* apod.

Toto slovo bylo v zadávaném testu uvedeném v praktické části práce slovem, ve kterém respondenti nejčastěji chybovali. Chybovost u tohoto slova byla v tomto případě 95 %.

1.34 já

Skloňování zájmena já má daná pravidla, která se učí žáci prvního stupně ZŠ. Přesto v jeho psané podobě spousta lidí chybuje zejména ve 2., 3., 4. a 6. pádě.

Platí pravidlo, že ve 2. a 4. pádě píšeme mě a ve 3. a 6. pádě píšeme mně.

Pomoci si můžeme i zájmenem ty. V těch tvarech, kde říkáme tobě, píšeme zájmeno já ve tvaru mně. Ve tvarech, kde říkáme tebe, píšeme zájmeno já ve tvaru mě.

1.35 kůra x kúra

Slovo kůra, ve významu ochranná povrchová vrstva, píšeme s kroužkem nad u. Toto slovo je slovanského původu, tudíž se na něj vztahuje známá poučka, že pokud je ů uprostřed slova, píšeme kroužek a pokud je ú na začátku slova, píšeme nad ním čárku.

Zatímco kúra, ve významu péče či soustavná léčba, je slovo latinského původu a stejně jako u jiných cizích slov délku vyjadřuje čárka.

³² HLAVSOVÁ, Jaroslava. *Čeština na každý den: 365 slov, v nichž se často chybuje*. Líbeznice: Víkend, 2007. ISBN 978-80-86891-65-1. S. 95

Stejné pravidlo platí pro složeniny pedikúra a manikúra.

Častou chybou je samozřejmě psaní kroužku nad u.

Vzhledem k výslovnosti /manikúra/, /pedikúra/ se objevuje chybné psaní y namísto i, *manykúra*, *pedykúra*.

1.36 na místě x namístě

Na místě je předložkové spojení, které se běžně používá. Například: *Své osobní věci si odkládejte pouze na místě k tomu určeném.*

Namístě je předložka, v častější variantě namísto: *Namísto jednoho dárku dostal dva.*, nebo je toto slovo příslovce s významem záhodno, vhodné.

Dále píšeme dohromady: *Byl namístě mrtev.*; *Jeho poznámky nebyly namístě.*

Častou chybou je psaní příslovce namístě dvěma slovy *na místě*.

V zadaném testu uvedeném v praktické části bylo příslovce *namístě* druhé nejčastěji chybně zapsané slovo. Dvěma slovy (*na místě*) jej napsalo 92 % respondentů.

1.37 plytký

Znamená povrchní, jalový a je to vyjmenované slovo. Ne však ve všech učebnicích je uvedeno (například v učebnici: *Český jazyk pro 6. ročník základní školy* od Vlastimila Styblíka a kol.). Je tomu tak možná z důvodu, že se jedná o knižní výraz. Internetová jazyková příručka Ústavu pro jazyk český Akademie věd ČR jej mezi vyjmenovanými slovy uvádí.

1.38 štrúdl

Hovorový výraz pro jablečný závin přejatý z německého Strudel píšeme s čárkou nad u.

Mnoho lidí si neuvědomuje, že jde o slovo cizího původu a píše *štrúdl*.

V zadaném pravopisném cvičení v praktické části této práce napsalo slovo štrúdl chybně 90 % respondentů.

1.39 ubikace

Ubikace čili společná, hromadná ubytovna je slovo přejaté z italštiny a píše se s měkkým i.

Často dochází k omylu, že se jedná o slovo příbuzné k vyjmenovanému slovu byt či bydlit, tudíž i k domněnce, že píšeme *ubykace*.

1.40 na shledanou

Pozdrav častěji vyslovovaný nežli psaný odvozený od slova shledat se. „Na“ je v tomto spojení předložkou, tudíž jediná správná podoba je: na shledanou.

Velice častou chybou je psaní tohoto spojení dohromady *nashedanou*. Méně častou chybou je psaní ch namísto h, tedy *na schledanou* či dokonce *naschledanou*.

1.41 tematický, schematický

Píšeme téma a schéma, ale tematický a schematický. Přesto často vidíme například *tématické plány* apod.

1.42 cizími x svými

Cizí a slova od něj odvozená se píší vždy s měkkým i po souhlásce z.

Svůj je přivlastňovací zájmeno skloňované jako vzor přídavných jmen mladý.

K pochybám a omylům v psaní í/ý může vést umístění těchto dvou slov v jedné větě. Jedná se však o chybu méně častou.

1.43 čarodějnice

Slovo odvozené od slova čaroděj. Častou chybou nejen v psané podobě, ale i v podobě mluvené je změna ě na e. Tudíž chybně říkáme či píšeme *čarodejnice*.

1.44 stěžovat x ztěžovat

Stěžovat si je sloveso odvozené od slova stížnost a znamená naříkat, projevovat slovy nespokojenost apod.³³

Ztěžovat znamená činit těžkým. V tomto případě jde o změnu stavu, proto píšeme z.

Častou chybou je záměna z a s.

³³ Srov. Stěžovat si. In: Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost: s Dodatkem Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky. Vyd. 4. Redaktor Josef Filipec. Praha: Academia, 2005. ISBN 80-200-1347-4.

2. Výzkumná část

Cílem výzkumné části práce je zjistit, jaké pravopisné jevy dělají lidem největší problémy. Základem bylo zadání dvou pravopisných cvičení žákům devátých tříd na třech různých školách ve Veselí nad Lužnicí a v Soběslavi.

Praktická část práce stojí na diktovaných pravopisných cvičeních a doplňovacích cvičeních, která byla zadána celkem 61 respondentům.

Diktované cvičení je zaměřeno na jednotlivá problémová slova a doplňovací cvičení na pravopisné jevy. Mezi sledované pravopisné jevy patří: vyjmenovaná slova, skloňování podstatných jmen, shoda podmětu s přísudkem, velká písmena, psaní S/Z, mě/mně a interpunkce.

V každé třídě zadával diktované cvičení učitel českého jazyka dané třídy.

Problémová slova byla vybrána na základě konzultace s vyučujícími a zkušenosti autora s chybami na veřejných tabulích, billboardech a na webových stránkách.

Zadání obou cvičení je uvedeno v příloze.

2.1 Statistické údaje – doplňovací pravopisné cvičení

Doplňovací pravopisné cvičení je rozděleno na sedm částí. Vyjmenovaná slova, skloňování podstatných a přídavných jmen, shoda podmětu s přísudkem, velká a malá písmena, předpony s/z, mě/mně a interpunkce. Průměrná úspěšnost žáků v tomto cvičení bylo 78 %.

Následně jsou uvedena jednotlivé části cvičení, průměrná chybovost a slova, ve kterých žáci chybovali nejčastěji.

Část cvičení	Průměrná chybovost	Slova a jevy, ve kterých žáci chybovali nejčastěji.
vyjmenovaná slova	21 %	ližiny, vypiplaný, zviklat, mlít
skloňování podstatných a přídavných jmen	19 %	tři směsi, s veliteli, mobil od Máci
shoda přísudku s podmětem	25 %	mužstva neuspěla,
velká a malá písmena	16 %	třicetiletá válka, česká koruna, kapr obecný
s/z	25 %	skončit, sbalit se na výlet
mě/mně	27 %	Uzemnění, skloňování zájmena já, rozumět
interpunkce	8 chyb	Zboží si můžete vyzvednout na prodejně či nechat zaslat.

Poznámka k interpunkci: Ve větách, které jsou zalomeny na další řádek v místě, kam patří čárka, žáci velmi často psali čárku na začátek nového řádku.

2.2 Statistické údaje – diktované cvičení

Diktované pravopisné cvičení obsahuje celkem 54 slov, jejichž pravopis byl především sledován. Průměrná úspěšnost žáků v tomto cvičení byla 65 %.

Následně jsou uvedena sledovaná slova. U každého z nich je uvedeno procento žáků, kteří jej napsali chybně a chybné podoby daného slova. Slova jsou vypsána od slova, ve kterém žáci chybovali nejméně, po slovo, ve kterém chybovali nejvíce.

Sledované slovo	Procento chybujících	Chybné podoby
nižší	0 %	
poddaných	0 %	
tuší. (Maminka tuší, že...)	2 %	tužší
svými	2 %	svími
za to (dostanu za to ...)	3 %	zato
třpytku	5 %	třpitku, střípku,
nabíjet	7 %	nabýjet
standarta	7 %	standarda
mě (Výhrůžky na mě neplatí.)	7 %	mně
Dobyvatel (Vilém Dobyvateľ)	7 %	dobivatel ³⁴
vyšší	8 %	vyžší, višší
tužší (Krém by měl být tužší.)	8 %	tuší, tušší
cizími	8 %	cizými
obětí	8 %	objetí

³⁴ U slova Dobyvateľ byl do statistiky započítán pouze chybný zápis „y.“ Mnoho žáků však chybovalo i v zápisu počátečního velkého písmene.

(Konflikt si vyžádal mnoho obětí.)		
sychravo	10 %	sichravo
sebou (trhl sebou.)	10 %	s sebou
Litomyšl	11 %	lytomišl, lytomyšl
sjednal (Sjednal jsem nám lepší podmínky.)	11 %	zjednal
hbitě	11 %	hbytě
typ (Tento typ lidí nemám rád.)	13 %	tip
stmívat	13 %	ztmívat
s sebou (...kávu s sebou)	16 %	sebou
nevysychá	18 %	nevysichá, nevisichá
vymýtít	18 %	vymítit
strávím (Rád s tebou strávím pár chvil.)	18 %	ztrávím
pykat (Za to budeš pykat.)	23 %	pikat
objetí (Mám rád upřímné objetí.)	23 %	obětí
zjednat (zjednat si pořádek)	23 %	sjednat
Brzičko	23 %	brzyčko
správky	28 %	zprávky
vymítač ³⁵	28 %	vymýtač, vimítač

³⁵ U slova vymítač byl do statistiky započítán pouze chybný zápis „i/y.“ Mnoho žáků toto slovo psalo s počátečním malým „v“ i přesto, že je z kontextu jasné, že se jedná o název filmu.

hasící (hasící přístroj)	36 %	hasící
tchyních	43 %	tchýních
rané	46 %	ranné
tamější	51 %	tamnější
blyštěly (Kapky rosy se blyštěly.)	51 %	blišťeli, blištěly, bližtily, bližťeli

píkat (při schovávání)	52 %	pykat
tip (Dostal jsem tip na dobrého lékaře.)	54 %	typ
a tak	54 %	chybějící interpunkce
šestiranného	59 %	šestiranného, šesti raného, šesti ranného
zhlédnu (Zhlédnu jeden díl seriálu.)	61 %	shlédnu, vzhlédnu
manikúru	61 %	manikůru, manykůru
plytké	64 %	plitké, plydké, plidké
ubikace	64 %	ubykace
výjimečným	72 %	vyjímečným, výjmečným, vyjimečným, výjímečným, výmečným
zato (Pracuji pomalu, zato pečlivě.)	74 %	za to

standardně	77 %	standartně
na shledanou	84 %	nashledanou
vitrínu	87 %	vitrínu, vitrínu, vytrýnu
zřídka kdy	89 %	zřídka kdy; řítka kdy; zřítka kdy; sřídka kdy; zřídka, kdy; sřítka, kdy
anebo	90 %	a nebo; nebo; nadbytečná interpunkce
štrúdl	90 %	štrúdl
namístě (Změna zákona byla namístě.)	92 %	na místě
výhrůžky	95 %	výhrůžky, výhrušky, víhrušky, víhrušky, výhružsky

V diktovaném cvičení někteří žáci chybovali i ve slovech, která nejsou zavedena ve statistice. Následně je uveden jen výčet těchto slov a jejich chybná podoba.

Dané slovo	Chybná podoba
milí (z věty: ...tamější obyvatelé jsou velmi milí.)	milý
rozbily (z věty: Rozbily se mi boty...)	rozbili
nabízejí	nabýzejí
Pražský hrad	pražský hrad
kytara	kitara
Tesco	tesco
koupím si	koupím jsi
vtipy (z věty: Nemám rád vtipy o tchyních.)	vtipi
obyvatelé	obivatele

1.13 Shrnutí

Výzkumná část byla rozdělena na dva oddíly. Pravopisné okruhy a problémová slova.

Pravopisné okruhy

Z pravopisných okruhů byly vybrány ty nejzákladnější, a to vyjmenovaná slova, skloňování podstatných a přídavných jmen, shoda přísudku s podmětem, velká a malá písmena, předpony a předložky s, se/z, ze, skupina hlásek mě/mně a interpunkce, zaměřená výhradně na čárky.

Všechna cvičení byla vyhodnocena v procentech chybovosti, pouze interpunkce byla vyhodnocena průměrným počtem chyb.

Ve cvičení zabývajícím se interpunkcí žáci nejčastěji chybovali ve větě: *Zboží si můžete vyzvednout na prodejně či ho nechat zaslat*. Problém činí spojka *či* zřejmě proto, že není hojně užívaná. Žáci se s ní v reálném životě nesetkávají příliš často.

Z procentuálně hodnocených cvičení žáci nejčastěji chybovali v psaní skupiny hlásek vyslovované /mne/. V tomto cvičení každý žák chyboval v průměru ve 27 procentech případů. Není to málo, ale vzhledem k původním očekáváním se jedná o příjemné překvapení. Slovo, ve kterém žáci nejčastěji chybovali, bylo: *uzemnění*. Velkým problémem bylo pro žáky i skloňování zájmena *já*.

Naopak nejméně chyb dělali žáci ve cvičení zabývajícím se malými a velkými písmeny. Zde bylo nejčastější chybou psaní velkých písmen tam, kde se velká písmena nepiší, například *třicetiletá válka, česká koruna a kapr obecný*.

Žádný z žáků nenapsal všechna cvičení bez chyby. Podle očekávání žáci často chybovali ve slovech *lížiny, mlít, uzemnění* a ve shodě přísudku s podmětem, konkrétně ve spojení *mužstva neuspěla*. Navzdory očekávání se objevilo již zmíněné psaní čárky na začátek nového řádku. Naprostým překvapením bylo psaní y po měkkých souhláskách při skloňování podstatných jmen. Někteří žáci, a nebylo jich málo, napsali: *párky od Míšy*.

Problémová slova

Pro psaní problémových slov bylo žákům zadáno diktované pravopisné cvičení, které obsahovalo 54 problémových slov. Toto cvičení bylo napsáno s 65% úspěšností. Podle očekávání bylo pro žáky naprosto neproblémovějším slovem *výhrůžky*. Toto slovo dělá problémy i autorům zpravodajských webů, viz příloha na CD. Dalšími problémovými slovy, ve kterých žáci nejčastěji chybovali, byla: *namíste* (Změna zákona byla namíste), *štrúdl, anebo, vitrínu* a spojení *na shledanou*.

Pozitivním překvapením bylo, že ve slovech *nižší* a *poddaných* neudělal žádný z dotázaných žáků chybu.

Mimo sledovaná slova žáci chybovali i v jiných slovech a jevech v diktovaném cvičení. Objevily se i překvapivé chyby, jako například: *nabýzejí*, *Rozbili se mi boty*, *kitara*, *vtipi*, *obivatelé*. Přestože žáci chybovali ve slovech *tuší*, *tužší*, *vyšší*, žádný žák nenapsal například *Pražský* nebo *na schledanou*.

Závěr

Český jazyk a zejména jeho psaná forma má mnoho pravidel a je velmi složité psát česky naprosto bez chyb, s jistotou. Fakt, že ne každý Čech ovládá mateřský jazyk bezchybně, je pochopitelný. Chybujeme v dopisech, v e-mailech, v SMS zprávách a podobně. Bohužel se mnoho chyb objevuje i na veřejných prostranstvích, na internetu, v reklamě a ve zpravodajství. Právě tento fakt mě inspiroval k napsání bakalářské práce na téma „Nedostatky v psaném projevu.“

Práce si nekladla za cíl stát se univerzální příručkou, kritizovat chybující či vyřešit tento problém. Cílem práce bylo především monitorovat, kde všude se objevují chyby v psaném projevu, jaké pravopisné jevy a jaká slova dělají při psaní největší problémy.

Zjistil jsem, že chyby v psaném projevu se dají najít všude. Velmi zarážející je, že se chyby objevují i v publicistice. Nejčastěji se jedná o internetové zpravodajství. Tam jsou chyby nejspíše způsobeny tím, že autorovi záleží na rychlosti sdělení, a tak při kontrole některé chyby snadno přehlédne. Chyby se objevují i v novinách a v časopisech. V tomto případě si netroufám soudit, jak je to možné. Na veřejných prostranstvích se chyby nejčastěji objevují na různých cedulích, nápisech a upozorněních, které nám něco oznamují, o něco žádají nebo něco zakazují.

Z okruhů pravopisných jevů dělá nejen autorům textů, které se objevují na veřejnost psaní číslovek řadových a číslovek ve větách ve tvarech: *dvojka*, *deseti* apod. Autoři si zřejmě chtějí ulehčit práci, a tak napíší číslici a k ní přidají příslušnou koncovku, kterou by číslovka měla, kdyby byla napsaná slovem. V e-shopech se často dozvídáme, že zboží můžeme do *14-ti* dnů vrátit. Když kupujeme přesmykač na kolo, dozvídáme se, že je *7 mi* převodový, reklamy nás upozorňují na něco *2 itého* a na oficiálních stránkách městysu Svitávka si můžeme prohlédnout fotogalerii s názvem *5-tý svitávecký jarmark*.

Dalším poměrně častým a překvapivým pravopisným jevem, který dělá autorům problémy, je skloňování shodného přívlastku, zvláště je-li podmět rodu středního v množném čísle. Autoři zapomínají, na koncovku *-á* a píší koncovky *-í/-ý* nebo, snaží-li se psát spisovně, píší koncovku *-é*. V obchodech si můžeme koupit *dámské trika* nebo například *levné horská kola*.

Interpunkce je velmi složitým pravopisným okruhem. V interpunkci pisatelé velmi často chybují v psaní čárky v souvětí. Největším problémem jsou čárky, které uvozují vloženou větu vedlejší, tyto čárky v textech často chybí.

Mezi nejčastější chybně napsané jevy patří i přídavná jména účelová a dějová. Autoři jejich formální podobu často zaměňují. Asi nejčastějším slovem z této kategorie, které vidáme na veřejnosti v chybné podobě, je slovo *balicí*. Správně je *balicí papír*, *balicí služba*, ale obchody nám nabízejí *balicí papíry* a *balicí služby*.

Mimo pravopisné jevy jsou i jednotlivá slova, která jsou velmi často napsaná chybně. Velmi často se jedná o slova, která mají nepravidelný pravopis a jejich psanou podobu si prostě musíme zapamatovat. Dále jsou to slova, která jsou velmi často chybně vyslovovaná, nebo slova, která se objevují v mluvených projevech, ale v psané podobě je vidáme zřídka. Jednoznačně nejznámějším slovem, které dělá při psaní potíže, je *výjimka*. Správný pravopis tohoto slova je vysvětlován na různých webových stránkách. Toto slovo je také probíráno na různých diskusních fórech. Dalším problémovým slovem je *lyžiny*. Přesto, že se už ve třetí třídě žáci učí, že toto slovo se píše s *i*, v bazarech se prodávají *lyžiny na auta*, *auta s lyžinami* apod. Mezi další problémová slova patří například *výhrůžky*, *štrúdl*, *manikúra* či *skončit*. V neposlední řadě se chyby objevují i ve spojení s *sebou*. Kavárny nezřídka kdy nabízejí *kávu sebou*.

Přestože bakalářská práce je zaměřena na chyby, které se objevují na veřejných prostranstvích a ne v pracích žáků základní školy, výzkumná část se týká pouze žáků. Pravopisná cvičení byla zadána žákům devátých tříd z toho důvodu, že právě tito žáci mají mít ucelené znalosti o pravopise českého jazyka a informace mají mít v živé paměti, protože se s nimi denně setkávají v hodinách českého jazyka. Díky tomu mohly testy zjistit, jaké pravopisné jevy, pravidla a slova jsou pro Čechy těžko pochopitelné a jaké jim dělají problémy. Kdyby se výzkumná část týkala pracujících lidí, musel by být brán zřetel především na to, jestli s jazykem a jeho psanou formou denně pracují a v jaké míře. Je přirozené, že znalosti, které nepoužíváme, zapomínáme. Cvičení zadaná žákům devátých tříd určila všem respondentům stejné podmínky. Každý, kdo nějak s psanou formou jazyka pracuje ve větší či menší míře má dokončené základní vzdělání, tudíž by měl všechna tato pravidla znát. Při vyhodnocování výsledků jsem nepracoval s tím, kolik z žáků, kteří vyplnili cvičení, má nějakou specifickou poruchu učení, v tomto případě konkrétně dysortografii, tudíž je možné, že některé chyby nevyplývaly z neznalosti, ale mohly být důsledkem právě dysortografie. Vzhledem k tomu, že většina chyb se velmi často opakovala a těch výjimečných chyb, které se objevovaly zřídka, bylo velmi málo, myslím si, že tento fakt na výsledky neměl vliv.

Bylo zjištěno, že z vybraných pravopisných jevů činí žákům největší obtíže interpunkce a psaní skupiny hlásek *mě/mně*. Nejvíce žáci chybovali ve větě: *Zboží si*

můžete vyzvednout na prodejně či nechat zaslat. Žáci psali čárku před spojku *či*. Dále žáci velmi často chybovali se slovech: *uzemnění, mlít a ližiny*. Z vybraných problémových slov bylo nejčastěji chybně napsáno slovo *výhrůžky*. Chybovalo v něm 95 % žáků. Chybné podoby byly: *výhružky, výhrušky, víhružky, výhružšky, víhrušky*. Dalšími slovy, která byla nejčastěji chybně napsána, byla slova: *namístě, štrúdl, vitrína* a spojení *na shledanou*. Žádný z žáků nechyboval v psaní slov: *poddaných* a *nižší*. Žádný z oslovených žáků nenapsal ani jeden ze zadaných celků bez chyby.

Nabízí se otázka. Proč žáci stále chybují v psaném projevu, když se jím zabývají denně ve škole? Tuto otázku jsem položil několika učitelům českého jazyka a odpověď byla téměř vždy totožná: *Nečtou*. Žáci se se správnou podobou jazyka nesetkávají nikde jinde než ve škole. Nečtou knihy a ani nečtou moc časopisů. Navíc mnoho populárních knih pro děti a mladistvé je dnes napsána nespisovným jazykem a nedisponují příliš bohatou slovní zásobou, možná proto, aby jim dnešní děti porozuměly. Když už děti sami píší, tak jen SMS zprávy či chatují na internetu. Vzhledem k tomu, že chatují mezi sebou, nic je nenutí nad chybami přemýšlet a chyby vidí i na druhé straně chatu. Navíc většina dnešních textových editorů a internetových prohlížečů disponují doplňky, které řeší korekci chyb v textu, a tak se chyby opravují automaticky. I přesto, že tyto korektury nejsou dokonalé, žáci nabývají dojmu, že znalosti nepotřebují, když se dnes vše píše na počítači, který to za nás opraví. Ovšem toto je pouze můj názor a správná odpověď na danou otázkou je předmětem jiného šetření.

Jak je možné, že se chyby objevují ve veřejných textech? Důvodů může být několik. V internetovém zpravodajství za tím může být, jak jsem již zmínil, požadavek na rychlost a aktuálnost sdělení. Chyby se mohou objevovat i v důsledku automatických překladů textů. Řada textů (na internetu, na popiscích zboží apod.) jsou texty původně napsané v jiném jazyce a poté strojově přeložené. Člověk, který má na starosti publikaci textu, opraví nejhrubší chyby, kterých si všimne, a zbytek tam v důsledku neodbornosti nechá.

Dle mého názoru práce splnila svůj hlavní cíl, a to zjistit, v čem lidé nejvíce chybují v oblasti pravopisu. Původně měla práce postihovat i stylistickou stránku jazyka. Vzhledem k rozsahu práce to nebylo možné. Předmětem výzkumu by mohla být i otázka, zda lidé v dnešní době chybují více než v minulosti.

Seznam použitých zdrojů

Prameny

DOLEŽALOVÁ, Alena a Lenka BIČANOVÁ. *Český jazyk 3: pro 3. ročník*. 2. vyd. Ilustrace Andrea Schindlerová. Brno: Nová škola, 2014. Duhová řada. ISBN 978-80-7289-574-8.

GREPL, Miroslav, Milan JELÍNEK, Marie KRČMOVÁ a Zdeňka RUSÍNOVÁ, KARLÍK, Petr (ed.). *Příruční mluvnice češtiny*. Druhé, opravené. Praha: NLN, 2012. ISBN 978-80-7106-624-8.

GRÜNHUTOVÁ, Petra a Petra HUMPOLÍKOVÁ. *Český jazyk pro 4. ročník základní školy*. Vyd. 1. Brno: Didaktis, c2005. ISBN 978-80-7358-040-7.

KONŮPKOVÁ, Monika a Hana MARKOVÁ. *Český jazyk 2: učebnice pro 2. ročník základní školy: [vytvořená v souladu s RVP ZV]*. 3. vyd. Brno: Nová škola, 2014. Duhová řada. ISBN 978-80-7289-550-2.

PRAVDOVÁ, Markéta a Ivana SVOBODOVÁ (eds.). *Akademická příručka českého jazyka*. 1. vyd. Praha: Academia, 2014. ISBN 978-80-200-2327-8.

STYBLÍK, Vlastimil, Marie ČECHOVÁ, Přemysl HAUSER a Eva HOŠNOVÁ. *Český jazyk pro 6. ročník základní školy a pro odpovídající ročník víceletých gymnázií*. Dotisk 2. vydání. Praha: SPN, 2004. ISBN 80-7235-148-6.

STYBLÍK, Vlastimil, Zdeňka DVOŘÁČKOVÁ a Karla ONDRÁŠKOVÁ. *Český jazyk pro 5. ročník základní školy*. 2. Praha: SPN, 2001. ISBN 80-7235-156-7.

Sekundární literatura

HLAVSOVÁ, Jaroslava. *Čeština na každý den: 365 slov, v nichž se často chybuje*. Líbeznice: Víkend, 2007. ISBN 978-80-86891-65-1

HLAVSOVÁ, Jaroslava. *Opravník omylů v jazyce českém*. Líbeznice: Víkend, 2000, 78 s. ISBN 80-7222-155-8.

SVOBODOVÁ, Ivana. Tvrdé Y, nebo měkké I? Díl III. *LIDOVÉ NOVINY*. 9. 2. 2015.
S. 18.

Užité slovníky a jazykové příručky

Pravidla českého pravopisu. Vyd. 2. (s Dodatkem Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR). Praha: Academia, 2005. ISBN 978-80-200-1327-9.

Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost: s Dodatkem Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky. Vyd. 4. Redaktor Josef Filippec. Praha: Academia, 2005. ISBN 80-200-1347-4.

Elektronické dokumenty

PROŠEK, M. Konstanty a proměnné morfologických dotazů v jazykové poradně, II. *Naše řeč* [online]. 2007, **90**(4) [cit. 2015-10-28]. Dostupné z: http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=8119#_ftn1

Přílohy

Příloha č. 1 – Diktované pravopisné cvičení – problémová slova

Hasicí přístroj již není **výjimečným** vybavením domácností. Za to budeš **pykat**.

Svůj mobilní telefon musím **nabíjet** každý den. Mám rád **Litomyšl**, **tamější** obyvatelé jsou velmi milí. Slepice chodí spát **brzičko**. Dostal jsem **tip** na dobrého lékaře. Nemám rád vtipy o **tchyních**. Tento **typ** lidí nemám rád. Každý večer **zhlédnu** jeden díl seriálu. Masožravé rostliny zalévej pravidelně, ať jim půda **nevysychá**. Jsem **nižší**, nebo **vyšší** než ty? Maminka **tuší**, že ten krém by měl být **tužší**. Král by si měl vážít svých **poddaných**. Kapky rosy se **blyštěly**. Pojď domů, začíná se **stmívat**. Nejsem rád mezi **cizími** lidmi, jsem rád mezi **svými**. Rozbily se mi boty, **a tak** jsem je dal do **správk**y. Mám rád upřímné **objetí**. Náš učitel si umí **zjednat** pořádek. **Sjednal** jsem nám lepší podmínky. **Zřídka**kdy zaspím. **Hbitě** jsem se otočil. Zítra bude **sychravo**. Při rybaření nejraději používám **třpytku**. Válečný konflikt si vyžádal mnoho **obětí**. V kavárně nabízejí kávu **s sebou**. Koupili jsme si novou **vitrínu**. **Vymýt**it znamená odstranit. Dostanu **za to** sto korun. Na Pražském hradě vlaje **standarta**. V Tesco už mají **rané** brambory. K narozeninám chci mobil **anebo** kytaru. **Výhrůžky** na **mě** neplatí. Vilém **Dobýv**atel byl anglický král. Maminka chodí na **manikúru**. Změna zákona byla **namístě**. Vedl **plytké** řeči. Při schovávané jsem nikdy nechtěl **pikat**. Mám maketu **šestiranného** revolveru. Koupím si **standardně** vybavený vůz. Rád s tebou **strávím** pár chvil. Moje babička má nejlepší **štrúdl**. **Ubikace** je budova či místnost pro ubytování více lidí. Znáš film **Vymítač** ďábla? Pracuji pomalu, **zato** pečlivě.

Lekl se a trhl **sebou**.

Na **shledanou**.

Příloha č. 2 – Doplnovací pravopisné cvičení – pravopisné jevy

V následujícím cvičení doplň správné i/y/í/ý.

v_borné jídlo, nab_t baterii, v_p_planý, vym_tit les, včelky p_lně op_lují květy, psi v_jí na měsíc, za to budeš jednou p_kat, v_skal radostí, v_žka ve v_šce, s_pat nemocí, tatínek koupil na auto l_žiny, ml_nář musí ml_t ob_lí ve ml_ně každý den, nenech se zv_klat, tys to m_tí nádobí zase odb_l, m_lit se, je p_šná, to pozb_vá sm_slu, vym_tat d'ábla, p_lník p_luje hrany, děvčata v_jí věnečky, v_sutý most, hlem_žd',

V následujícím cvičení doplň správné i/y/í/ý.

dvě kaps_, s dívkam_, kup tři směs_, s velitel_, se Španěl_, dostal jsem párky od Míš_, mobil od Mác_, dej pozor na ty ták_, jdi k Jakubov_, manželé Hláskov_, bratři Honsov_, sestry Chmelíkov_, dopis pro manžele Vránov_, potkal jsem Luďkov_ bratry, toto jsou Lukášov_ sourozenc_, viděl jsem Janov_ sestry, toto jsou Janov_ sestry

V následujícím cvičení doplň správnou koncovku.

Honza a Lucka jel_ domů. Mužstva z Čech v soutěži neuspěl_. Autobus_ vyjel_ včas. Tulipány i gerbery byl_ ve slevě. Oves i pšenice stál_ stejně.

V následujícím cvičení doplňuj správně malá, nebo velká počáteční písmena.

_eřmanův _ěstec (heřmanův městec – název obce), _ová _es _ad _užnicí (nová ves nad lužnicí), _níšek _od _rdy (mníšek pod brdy), _okytnice v _rlických _orách (rokytnice v orlických horách); Pojedu tam v _áří. (září); Stalo se to při _řicetileté _álce. (třicetileté válce); Znovu se objevila _bola. (ebola). Nejznámější rybou je _apr _becný. (kapr obecný); Naše měna je _eská _oruna. (česká koruna); Teta bydlí někde na _iberecku. (liberecku);

V následujícím cvičení doplň správně S/Z.

_hůry dán, _balit se na výlet, _krášlit, _provodit ze světa, Evropu _užuje
sucho, _kloubit školu a práci, _koušet _končit, _mést nepořádek _e schodů,
_krotit, _cvrknout se, být _ticha, _hořet, _trávit někde dlouhou dobu, půjde
to _těží, _komolit, _koumat, _těžovat si práci,

V následujícím cvičení doplň správně mně/mě.

Volte _____. Půjdeš beze _____? _____ to nevadí. Bavíte se o _____?; rozu_____t;
hř_____ní; uze_____ní; nazpa_____ť; do_____lý; ze_____pis; ves_____s; pote_____lý;
upří_____; s_____rnice; zapo_____tlivý; rozu_____; set_____lý;

V následujícím cvičení doplň správně čárky.

Zboží si můžete vyzvednout na prodejně či nechat zaslat. Napiš to česky a ne anglicky. Buď tam přijdeš nebo se už neuvidíme. Snížili kvalitu výroby a to výrazně. Našli jsme to co jsme hledali až druhý den. Nemám rád ani čokoládu ani kakao. Peníze nebo život! Mám rád ovoce i zeleninu. Domácí úkol vám podepíše maminka nebo tatínek. Obraz Josefa Čapka významného českého malíře byl prodán za rekordní sumu. Nevolal a tak jsem nepřišla. Vykupujeme zlato zlaté šperky přibory atd. Rozbil nejen květináč ale i vázu která stála vedle. Nebudeme snižovat kvalitu která je naší prioritou ani zvyšovat cenu.